

OPETTAJA

Tehtävä 4. Paikannimet ja maankohoaminen

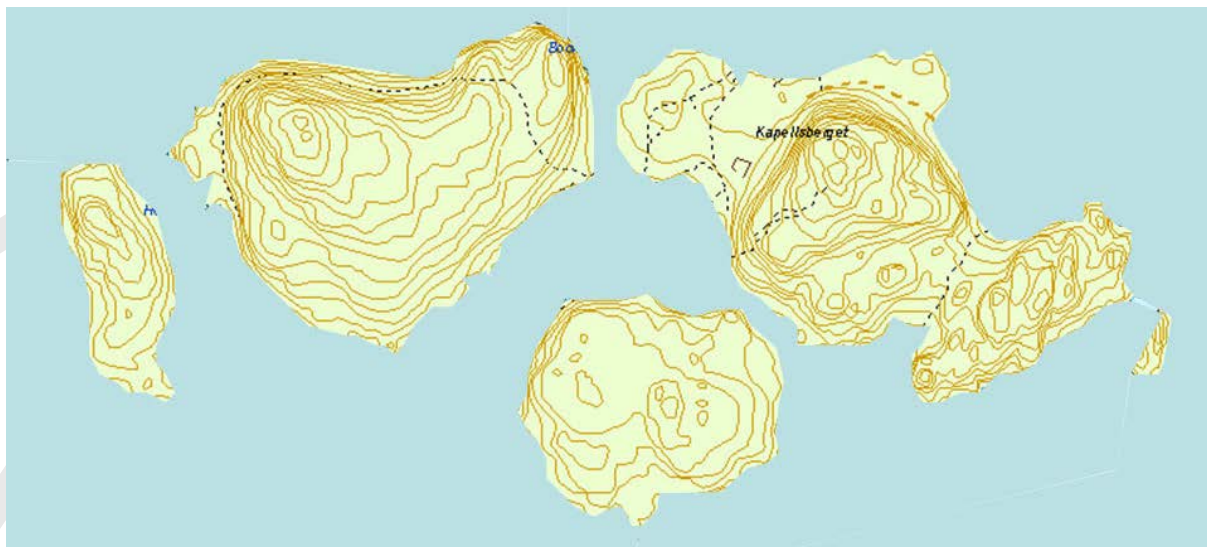
Tehtävän tavoitteena on saada oppilaat ymmärtämään, miten paikannimet ovat syntyneet, miten vanhoja ne voivat olla ja millaiselta luonto näytti paikkakuntien/ paikkojen saadessa nimensä. Oppilaiden on myös tärkeää ymmärtää rantaviivan merkitys paikkojen nimeämisessä. Tässä oppilasesimerkissä työskentelemme Trysundan parissa. Opastuksessa mainitaan toises-takin esimerkistä Öfjärdenin alueelta. Tätä harjoitusta voidaan soveltaa moniin kyliin/ paikkakuntiin maailmanperintöalueella.

Materiaali: Harjoituksessa tarvitaan lähi-alueen kartta, josta käy ilmi korkeuskäyrät (käyräväli viisi metriä tai lyhyempi) ja kylännimet sekä faktaletti K1, josta käy ilmi

maankohoamisvauhti. Nämä yhdistämäl-lä voidaan määrittää rantaviivan sijainti ja piirtää kartta, joka kuvaa sitä aikaa, jolloin kylille, ulapoille, vesistöille jne. annettiin nii-den nimet. Oppilaat voivat myös lukea kylien nimeämistä ja nimien alkuperää koskevaa kirjallisuutta. Havainnollistamisen kannalta olisi myös hyvä tutkia 1600–1700-luvun karttoja ja verrata niitä nykypäivän kart-taan.

Miettimistä ryhmässä!

- Trysundan kartan avulla voitte miettiä, milloin kaikki kolme laaksoa olivat veden peitossa.
- Kuinka vanha kyseinen nimi itse asiassa on, ja milloin kalastajakylään johti kolme salmea?

Kolme laaksoa halkoo Trysundia. Yksi on vieläkin veden peitossa, kun taas kaksi muuta väylää sataman ja Storvikenin sekä sataman ja Bockvikenin välissä ovat maankohoamisen myötä umpeutuneet.

OPETTAJA

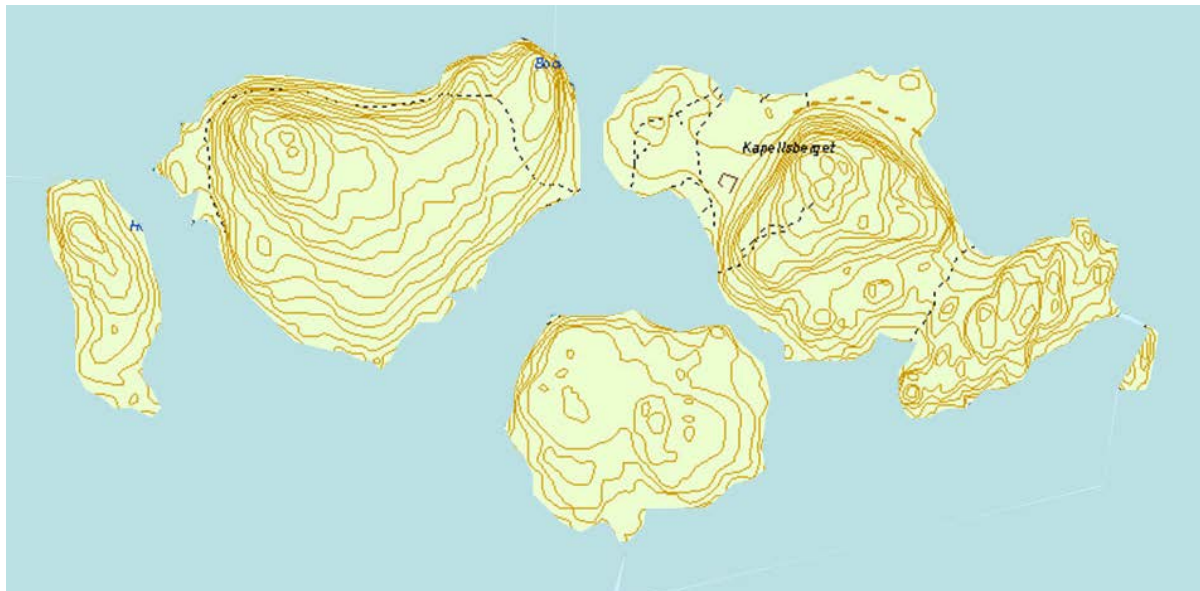
Tehtävä 1.

Käyttäkää **faktalehteä K1** ja laatikaa Trysundasta kolmiulotteinen maisemamalli, josta ilmenee, miltä Trysunda näytti kolmen salmen jakaessa sen. Esitellään sen jälkeen mallinne muille.

Faktalehden K1 ja kartan avulla voidaan määritellä ajankohta, jolloin kaikki kolme laaksoa olivat veden peitossa. Piirtäkää tämä karttaan, jolloin se muistuttaa alla olevaa kuvaa!

Oppilaat voivat myös käyttää Google Earth -palvelua karttojen heijastamiseen, vaikkakin tulokset eivät silloin ole yhtä tarkkoja, sillä korkeuskäyrät täytyy itse muuttaa. Luvun 5.2 opettajanohjeissa neuvotaan Google Earth -karttojen käyttöä.

Kannaksien madaltuminen ajoittuu noin 1150–1200-luvuille. Trysunda-nimi on todennäköisesti peräisin tältä ajalta tai jopa sitä vanhempi.

Karttaesimerkki.
1 m = 100 vuotta
10 m = 1000 vuotta
Käyräväli = 5 m

OPETTAJA

Trysunda Google Earth -kartassa vuonna 1000.

Trysunda Google Earth -kartassa nykypäivänä.

OPETTAJA

Kuvista näkyy, miten oppilaat voivat rakentaa kolmiulotteisen kartan. Kuvassa opettaja-koulutuksen osallistujat rakentavat Björn-vikenissä Trysundan karttaa.

Rakkolevästä rakennettu Trysunda.

Hiekkaan muotoiltu Trysunda.

Kuva: Thomas Brikö

OPETTAJA

Tehtävä 2.

Tehtävän tavoitteena on syventää oppilaiden tietämystä kalastajakylästä, sen perustajista ja perustamissyistä. Tehtävässä käytetään vanhoja karttoja vuosilta 1704 ja 1767 sekä faktaalehteä K6. Tarkoituksena on täydentää oppilaiden rakentamaa mallia antamalla lisätietoa aiheesta mallin esittelyn yhteydessä (esimerkiksi kerronnan, dramatisoinnin tai vastaavan muodossa).

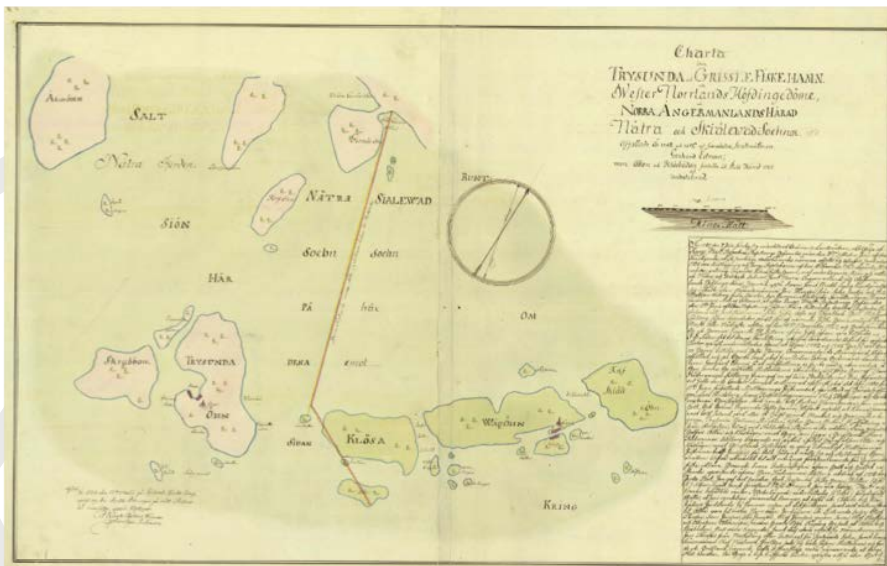
Tutkikaa alla olevia vanhoja karttoja ja miettikää, missä kohtaa saarta kalastajakylä sijaitsi 1500-luvulla.

1. Miten on mahdollista, että kalastajakylän perustajat olivat peräisin Gävlestä?

Onko Merenkurkun Suomen puolella gävleläisten kalastajien perustamia kalastajakyläiä?

Kartta 1704

Kartta 1767

OPETTAJA

Tehtävä 3.

Esitelkää

Käyttäkää **faktalehteä K6** ja kertokaa maisemamallinne esittelyn lisäksi, miksi gävleläiset kalastajat perustivat tämän paikan.